

תולדות עם ישראל

לבתי ספר דתיים

יחידה י'

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.
פרק ראשון – בפרק זה שלושה נושאים:
נושא I – בית שני
נושא II – הקהילה היהודית בימי הביניים
נושא III – החסידות
בנושא שבחרת עליך לענות על שתי שאלות. (10+20) – 30 נקודות
פרק שני – בפרק זה יש לענות על שתי שאלות. (25x2) – 50 נקודות
פרק שלישי – בפרק זה יש לכתוב על חמישה מושגים. (4x5) – 20 נקודות
סה"כ – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) כתוב על כריכת המחברת את נושא הבחירה שלמדת.
(2) בתשובתך הבא עובדות, אל תסתפק בהערכות כלליות.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

פרק ראשון (30 נקודות)

בפרק זה שלושה נושאים:

- נושא I – בית שני (עמ' 2)
- נושא II – הקהילה היהודית בימי הביניים (עמ' 3)
- נושא III – החסידות (עמ' 4)

ענה על שאלות בנושא שלמדת, לפי ההוראות שבו.

נושא I – בית שני

אם למדת נושא זה, ענה על שתי שאלות:

על אחת מהשאלות 1-2 (20 נקודות), ועל אחת מהשאלות 3-4 (10 נקודות).

ענה על אחת מהשאלות 1-2.

1. הורדוס

א. ציין שתי קבוצות בעם היהודי שהורדוס פגע בהן, וכתוב בקצרה מה הייתה

הפגיעה בכל אחת מהקבוצות שציינת. (10 נקודות)

ב. הצג שתי עמדות של היסטוריונים בהערכת דמותו של הורדוס. (10 נקודות)

2. חורבן המקדש ושיקום העם

א. "... ואמר רבי אלעזר: מיום שחרב בית המקדש נפסקה [=הפרידה] חומת ברזל בין

ישראל לאביהם שבשמים". (ברכות, דף לב, עמ' ב)

מהי המשמעות של חורבן המקדש על פי דבריו של רבי אלעזר? (10 נקודות)

ב. הסבר שתי פעולות של רבן יוחנן בן זכאי, שסייעו לשיקום העם לאחר החורבן.

(10 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 3-4.

3. הצג שתי סיבות לצורך באיחוד הפסיקה בדור יבנה.

4. הצג שתי עמדות שונות של חכמים בהערכת דמותו של בר-כוכבא.

נושא II – הקהילה היהודית בימי הביניים

אם למדת נושא זה, ענה על שתי שאלות:

על אחת מהשאלות 5-6 (20 נקודות), ועל אחת מהשאלות 7-8 (10 נקודות).

ענה על אחת מהשאלות 5-6.

5. סמכות הקהילה

א. "מה שעשו הקהילות – גזרתם גזרה ומעשיהם מעשה". (רבנו גרשום מאור הגולה)

הסבר מה רצה רבנו גרשום להדגיש בדברים אלה. (10 נקודות)

ב. הסבר את הצורך בתיקון תקנות בקהילה.

הבא דוגמה לתקנה אחת. (10 נקודות)

6. בעלי סמכות בקהילה

א. הסבר מדוע בקהילה היהודית בימי הביניים היה צורך בתפקיד של חצרן (שתדלן).

(10 נקודות)

ב. הסבר שני מוקדי מתיחות בין החכמים לחצרנים. (10 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 7-8.

7. מה היה "הצידוק הדתי" שנתנו הנוצרים בימי הביניים להשפלת היהודים?

ציין ביטוי אחד להשפלה זו.

8. הצג שני מקורות סמכות של המרכזים העל-קהילתיים, שפעלו בארץ-ישראל ובבבל עד

המאה ה-11.

כתוב סיבה אחת להתארגנות במסגרות על-קהילתיות, החל מהמאה ה-12.

נושא III – החסידות

אם למדת נושא זה, ענה על שתי שאלות:
על אחת מהשאלות 9-10 (20 נקודות), ועל אחת מהשאלות 11-12 (10 נקודות).
ענה על אחת מהשאלות 9-10.

9. יהדות פולין לפני "המבול"

- א. הסבר את הקשר בין לימוד התורה ובין המעמד החברתי, בקהילות פולין לפני "המבול". הבא שתי דוגמאות שבהן קשר זה בא לידי ביטוי. (12 נקודות)
- ב. הסבר שתי סיבות להקמת הארגונים העל-קהילתיים בפולין לפני "המבול". (8 נקודות)

10. תורת החסידות

- א. הסבר כיצד רעיון הגאולה על פי הבעל-שם-טוב ותלמידיו סיפק מענה למשבר שהתעורר בעם לאחר שבתאי צבי. (10 נקודות)
- ב. כתוב שלושה שלבים בהתפשטות תורת החסידות. (10 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 11-12.

11. "בשני מיני צדיקים הוא קיום העולם..." (ר' אלימלך מליזינסק)
לאילו שני מיני צדיקים מתכוון ר' אלימלך מליזינסק?

12. כיצד רעיון השוויון בא לידי ביטוי בעדה החסידית?
בתשובתך הבא שתי דוגמאות.

פרק שני (50 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 13-16 (לכל שאלה – 25 נקודות).

13. הקהילה היהודית בארצות האסלאם

א. במחצית השנייה של המאה ה-19, לאחר התערבות המעצמות, חלו שינויים רבים בקהילה היהודית בארצות האסלאם.

כתוב שני שינויים, אחד מתחום המעמד המשפטי ואחד מהתחום הכלכלי.
(13 נקודות)

ב. מדוע עוררה פעילותה של כ"יח התנגדות מצד ההנהגה הרבנית בקהילה?
בתשובתך קבא שתי סיבות להתנגדות זו. (12 נקודות)

14. הלאומיות בעמים וב ישראל

א. הסבר מהי לאומיות, ותאר בקצרה את התהליך שהביא לשחרור לאומי באחת המדינות שלמדת. (12 נקודות)

ב. הסבר במה הפריעה האמנציפציה להתפתחות הלאומיות היהודית, ובמה קידמה האמנציפציה את הלאומיות היהודית. (13 נקודות)

15. הרצל והתנועה הציונית

א. הצג שתי פעולות שעשה הרצל לקידום הרעיון הציוני, והסבר כיצד אחת מפעולותיו יכלה לקדם רעיון זה. (14 נקודות)

ב. כיצד הסביר הרב ריינס את תמיכתם של רוב חברי "המזרחי" בתכנית אוגנדה?
(11 נקודות)

16. העלייה השנייה

א. הסבר כיצד האינדאולוגיה של העולים בעלייה השנייה וכיצד התנאים בארץ הביאו להתפתחות צורות התיישבות חדשות. (14 נקודות)

ב. הצג את היחס של הרב קוק לחלוצים אנשי העלייה השנייה. (11 נקודות)

פרק שלישי (20 נקודות)

כתוב בקצרה על חמישה מהמושגים והשמות 17-23 (לכל מושג / שם – 4 נקודות).

17.	שד"רים	21.	"ארבע-עשרה הנקודות של וילסון"
18.	"החלוקה"	22.	"הגדודים העבריים"
19.	משה מונטיפיורי	23.	הצהרת בלפור
20.	אימפריאליזם		

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך